

ศิลปากร

นิเทศสารรายสัปดาห์เดือนธันวาคมศิลปากร

ปีที่ ๑๖

เล่ม ๑

พฤษภาคม

พ.ศ. ๒๕๑๕

สารบัญ

ปีที่ ๑๖ เล่ม ๑

พฤษภาคม

๒๕๑๕

๑. สารบัญเล่มนี้ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ	
... .. และสมเด็จพระนางเจ้าฯ กรมพระยา	หน้า ๑
๒. รายงานตรวจราชการหัวเมือง นครบุรี สมุทรสาคร ของสมเด็จพระยา-	
ดำรงราชานุภาพ ร.ศ. ๑๑๓ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ	„ ๒๗
๓. รายงานการเสด็จพระราชดำเนินที่บ้านเชียง อำเภอหนองหาน	
จังหวัดอุดรธานี	„ ๔๐
๔. อายุของนกก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย... .. ชิน อยู่ดี	„ ๕๓
๕. งานของกรมศิลปากรในรอบปีที่ ๓๕	„ ๕๖
๖. คำอ่านศิลาจารึก อักษรและภาษาขอม ได้มาจากบ้านพังพวย อำเภอธัญญ	
ประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี อำเภอไพศาลี	„ ๖๑
๗. โบราณคดีร่วมสมัยไทยทางธรณีวิทยา เยี่ยมยง ส. สุทธิจิบรรหาร	„ ๖๗
๘. ศาสนาพราหมณ์ในอาณาจักรขอม ... ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทรทิศ ดิศกุล	„ ๘๕

(นายเทิม มีเต็ม)
ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาตะวันออก
ผู้ทรงคุณวุฒิกรมศิลปากร

คำอ่านศิลาจารึก

อักษรและภาษาขอม

ได้มาจากบ้านพังพวย อำเภออรัญประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี ปัจจุบันศิลาจารึก
หลักนี้อยู่ในแผนกหนังสือตัวเขียนและจารึก กองหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

เนื้อวัตถุที่จารึกเป็นหินทราย สีแดง

วัดขนาดส่วนกว้าง ๔๕ ซม. ส่วนสูง ๑๕๒ ซม. ส่วนหนา ๑๒.๕ ซม.

นายอำเภอ คำโท อ่านแปลและอธิบาย

นายประสาร บุญประคอง ตรวจแก้คำอ่าน

ด้านที่ ๑

คำจารึก

คำแปล

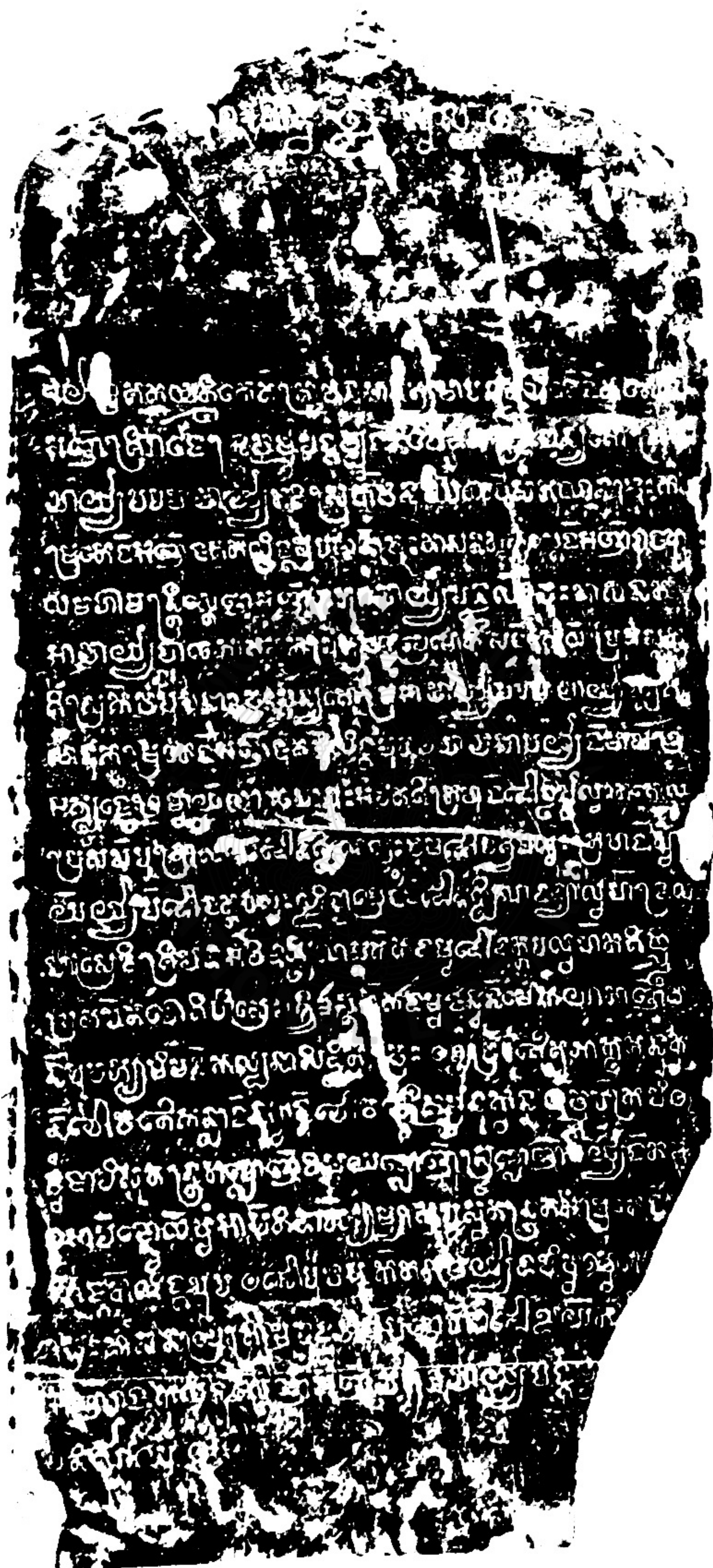
๑. โอม ๖ สิทธิ สวัสดิ ๐ ๖	โอม(๑) ๖ สิทธิ สวัสดิ ๐ ๖
๒. ๘๖๓ ศก ก จตฺรึ เกต สุรวณ อาทิตยวาร ๘๖๓(๒)ศก ขึ้น ๖ ค่ำ เดือนศรวณะ(๓)วันอาทิตย์
นุ ฐลี เซง กัเสตง	ฐลีพระบาท กัเสตง
๓. อญ ศรีราเชนทรวรมม บงคัถบวง นิเวทน
วระปุนย โคตร อา	อญ ศรีราเชนทรวรมัน น้อมเศียร บอก
พระบุญ โคตร อา—
๔. จารุยุย ปรมจารุยุย ต คิ สรูก วนปุร
เลง สั คณ นุ วระ กั	จารย์ ปรมจารย์ ซึ่งอยู่เมืองวนปุระ
ให้ช่วยร่วมกันดูแลพระกั—
๕. มุรเตง อญ ชกต ลิงคปุร มาน วระศาสน
ต กัเสตง อญ ราชกุ	มรเตง อญ ชกต แห่งเมืองลิงคปุระ มีพระคำรัส
ถึงกัเสตง อญ ราชกุ—
๖. ล มหามนตรี เสตญ อญ จตุรจารุยุย
บนทวล วระศาสน ต	ล มหามนตรี และเสตญ อญ จตุรจารย์
ให้แจ้งพระคำรัสแก่
๗. อจารุยุย ปาลภาคว ต ปุรคยุย เปร โมก
สง โกล ปุรคสุต ก	อาจารย์ปาลภาควะและปุรคยะ ให้ใช้(คน) มา
ปักหลักให้ตี

คำจารึก

๘. กิ สรูก วนปุระ นา วระปุณย โคตร อา-
จารยฺย ปรมาจารยฺย ผุสฺส ก
๙. ณ นุ กมฺรเตง อญฺ ชกต ลิงคปุระ ๐
จำจัน্নา ปฺรยฺยง มาส ๒
๑๐. อกฺษ เช ๒ มุวาย จัน্নา เสรวระ
อวิ ต กิ ตุรวาง เทา ปุรวูว ลฺวะ ต โกล
๑๑. ปุสฺส ปุทฺธราลย เทา ทกฺษิณ ลฺวะ วณม
เทา ปศุจิม ลฺวะ ตุรวาง สุวา
๑๒. ย รยฺยป เทา อุตฺตร ลฺวะ จุทฺธิง เสร
เรงฺง เทา ทกฺษิณ อุทฺธาน ลฺวห ชฺร
ลฺวะ
๑๓. ห เสร ชีศฺรี ปทอวิ ทกฺษิณ สตฺถกทมฺว เทา
อุตฺตร ลฺวห ต กิ ผุสฺ
๑๔. ปุสฺส ปทปิกิริ เสร ปศุจิม
สตฺถก ทมฺว ชันวน เมกัยาคาณฺฐ
๑๕. น รุว ภูมิ มน กุลปนา สิทธิ ต วระ ๐
ชญฺ วระ ไทศฺฎาณฺฐ นุ กว
๑๖. น เจาว ไทกนฺกลาง นุ กวน เจาว ไท
ธรมฺม นุ กวนน ๐ ถมฺร กุรบี ๐
๑๗. วุว ชาปี สุตฺตนฺตร ต ไชฺลณฺวิษย ไชฺลณฺสรุ
ไชฺลณฺปฺรยฺยง ต มุ
๑๘. ข กาป ไชฺนวล วุว อาจติ ทาป ภูมฺยการ
สฺวตฺตนฺตร ต กมฺรเตง (อ)
๑๙. ณ ชกต ลิงคปุระ ๐ เนารุว อุณก ต
อมรียาท บิ วุว เถว ไท (ย) ...
๒๐. วุระศาสน เปร ศฺรามวุฑฺฒ จาป ปณฺชช
นํ เทา โอย ต (กัเสถง) ...

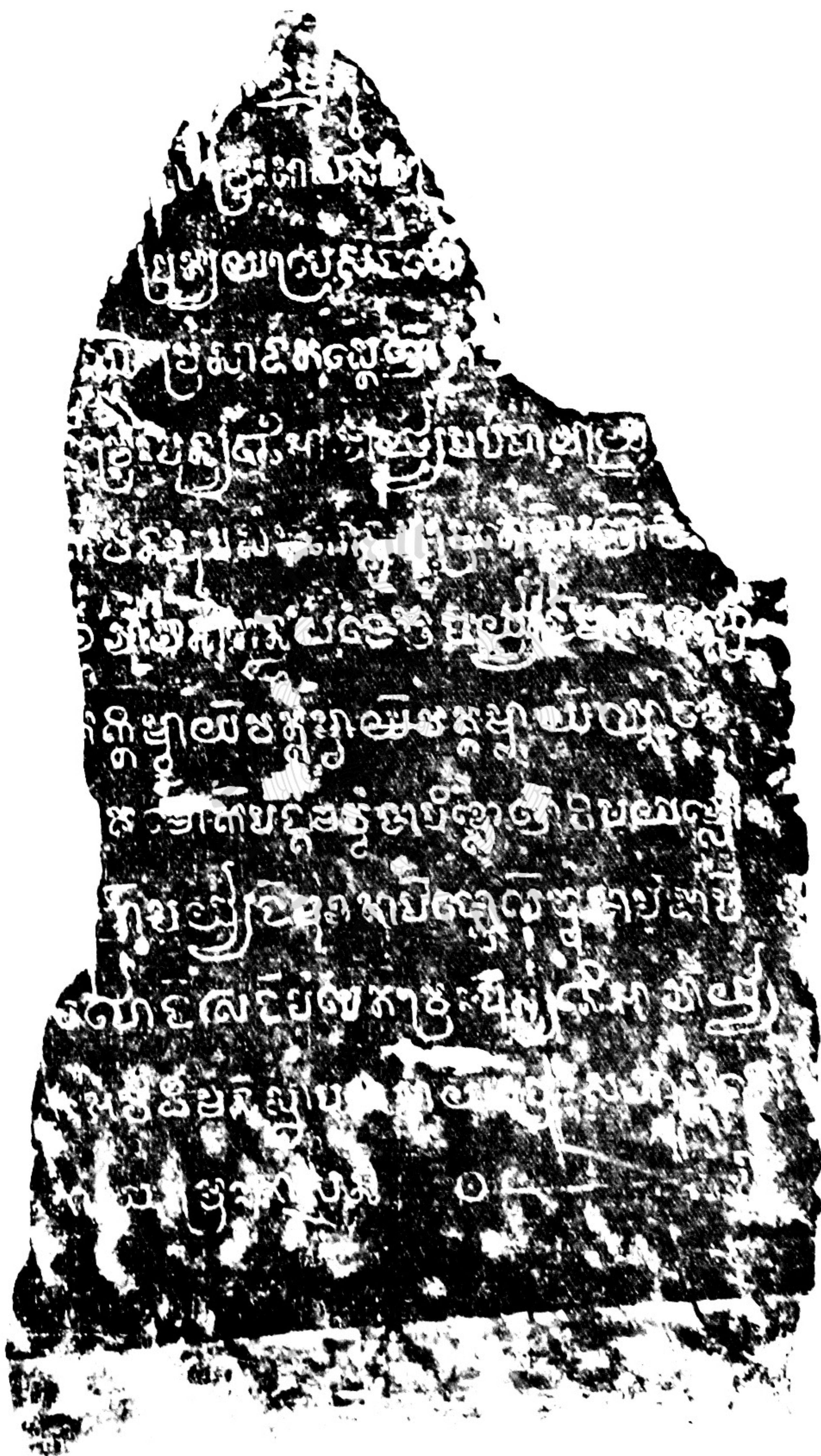
คำแปล

- ที่เมืองวนปุระ ในที่พระบุญญ์ โคตร อา-
จารย์ ปรมาจารย์ (และ) ให้ร่วมกัน
คุณแลกรมรเตง อัญ ชกต แห่งเมืองลิงคปุระ ๐ กับ
ถวายบัลลังก์ทองหนึ่งคู่
- ลูกสกา ๒ กระบุง (เป็น) เวลาหนึ่งปี นาพระ
ตั้งแต่นั้นเอง ไปทางทิศตะวันออก ถึงหลัก
บรรจบป่าช้า ไปทางทิศใต้ ถึงภูเข
ไปทางทิศตะวันตกถึงหนองสวาย(หนองมะม่วง)
ที่ไปทางทิศเหนือ ถึงคลอง นา(และ)
ต้นระเวียง (๔) ไปทางทิศใต้แห่งอุทยาน ถึงสระ
(และ) ถึง
นา ชีศรี(๕)ตั้งแต่ทิศใต้แห่งป่ากัทัมพะ(๖) ไปทาง
ทิศเหนือ ถึงทาง
บรรจบตะโปคีรี(และ) นาซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตก
แห่งป่ากัทัมพะ สิ่งถวายคือทรัพย์เมกัยาคาณ(๗)
ซึ่งอยู่ในที่ดินที่ให้สิทธิในกัลปนาแก่พระ ๐
ข้า (ทาส) พระ คือ ไทศฎาณฐ และลูก
หลาน ไทกัณฺถ และลูกหลาน ไท
ธรรมะ และลูก ๐ โค กระบือ ๐
ไม่ควรขึ้นแก่ไชลณวิษัย (ไชลณจังหวัด) ไชลณสรุ
(ไชลณข้าว) และไชลณบรยง (บัลลังก์) หน้า-
เหมาะ และปล่อยให้เข้าไปในป่าที่ดิน
ซึ่งเป็นของกรมรเตง อ-
ณ ชกต แห่งเมืองลิงคปุระ ๐ ถ้าหากชาวบ้าน
อมรียาท ไม่ทำตาม ...
- พระคำรัส ให้ใช้ศรามพฤทธะ จับส่ง
นำไปให้แก่ กัเสถง ...

ด้านที่ ๑

ศิลาจารึกบ้านพังพวย อ. อรัญญประเทศ จ. ปราจีนบุรี

ด้านที่ ๒

ศิลาจารึกบ้านพังพวย อ. อรัญญประเทศ จ. ปราจีนบุรี

ด้านที่ ๑

คำจารึก

คำแปล

๒๑. อนุ ราชกุล นุ เสตญ อนุ จตุราจารย์ อนุ ราชกุล และเสตญอนุ จตุราจารย์
 บงกั ญบ (วง) น้อมเศียร ...
๒๒. นิรฺรณฺณย ๐ คำพิพากษา ๐

ด้านที่ ๒

คำจารึก

คำแปล

๑. วรุมม นุ วรมัน.....
๒. ... (บนทว) ล วระศาสน ท ...ร ... ให้แจ้งพระคำรัสแก่.....
๓. ... ปุรตฺตยฺย เปฺร สง โค (ล) ปรตฺตยฺยให้ปักหลัก.....
๔. ... (ม) หาปฺรสาท ท เสตญ อ (ญ) มหาปฺรสาทแก่เสตญอนุ.....
๕. ... วระปฺนฺยในอาจารุญฺย ปรมาจารุญฺย พระบุญแห่งอาจารย์ ปรมาจารย์
๖. ... (สุร) วนปฺร สกณ นุกมฺรเตง อนุช (คต) เมืองวนปุระ ร่วมกันดูแลกรมเทงอญฺชกต
๗. ๐ จำจํนำ ทนฺทุล เซ๒ ปฺรยฺยง มาส ๒ ถวายข้าวสาร ๒ กระบุง บัลลังก์ทองหนึ่งคู่
 ผลไม้
๘. ... (ศ) กุติ มุวายวตฺต มุวายวตฺต มุวายนํว หอก ผ้า ๑ ผืน ผ้า ๑ ผืน (เป็นเวลา) ๑ ปี
๙. ... ท โมกํบงกั มวู ชาปี โชลญวิษย โชลญ มาถวายบังคม ไม่ควรที่ชลญวิษย โชลญ
๑๐. ... (ชล) ญปฺรยฺยงมุขกาป โชนวล วู ชาปี โชลญบรยงมุขกาป ไม่ควรให้เข้าไป
 ทาป ในป่า (ไร่)
๑๑. ... ล โหง เลง บัเร ท วระปฺนฺยในอาจารุญฺย ... แลให้ช่วยกันรับใช้พระบุญแห่งอาจารย์
๑๒. ... วระอวธิ มน สฺฐาปนา อาย วระสภาบิโป ... พระอวธิ (ข้าหลวง) ได้แต่งตั้งที่พระสภา
 ปีโป (๘)
๑๓. ... โทย วระศาสน ๐ ... ตามพระคำรัส ๐

อธิบายคำ

- (๑) โอม ได้แก่นามของพระเจ้าทั้ง ๓ องค์ คือ พระวิษณุ พระศิวะ และพระพรหม โดยเอาคำสุดท้ายชื่อของพระเจ้าทั้ง ๓ องค์เหล่านี้ มาย่อเป็น อุ อะ มะ
- (๒) ๘๖๓ เป็นมหาศักราช ตรงกับ พุทธศักราช ๑๔๘๔
- (๓) ศรಾವณะ คือ เดือน ๔
- (๔) คำว่า “ระเจียง” นี้ เป็นชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง เขมรเรียกว่า ระเจียง หรือละเจียง
- (๕) ชีศรี เข้าใจว่าเป็นชื่อไม้ไผ่ โดยเพี้ยนมาจากคำว่า ฤตสี เป็น ชีศรี
- (๖) กทมพะ แปลว่าต้นตะกู หรือต้นกระท่อม แต่ต้นกทมพะในที่นี้ ศาสตราจารย์แสง มนวิฑูร ได้แนะนำให้ข้าพเจ้าแปลว่า ตะกู ต้นกทมพะหรือตะกูนี้ มีดอกสีเหลืองคล้ายดอกกระท่อม และมีความเกี่ยวข้องกับศาสนาพราหมณ์ด้วย
- (๗) เมกยาตาญ หมายถึงไร่หรือสวนผลไม้ ที่ปลูกต้นไม้ต่าง ๆ มีต้นมะพร้าว ต้นขนุน และต้นมะม่วง เป็นต้น
- (๘) พระสภานีโป นี้ เป็นที่ประชุมหรือศาล น่าจะเขียนเป็น สภาโรโป คือ สภาสำหรับลงโทษข้าศึกหรือศัตรู